17-19 MAYIS 2017

PROF. DR. METE CENGİZ KÜLTÜR MERKEZİNDE

1. ULUSLARARASI YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ BİLGİ ŞÖLENİ

Dilleri Farklı, Duyguları Aynı

Bildiri E-Kitabı

Proceedings E-Book

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ 1975

3 NESİL ÜNİVERSİTESİ

1. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilgi Şöleni (UYTOB 2017)

17-19 Mayıs 2017 Bursa, Türkiye

Bildiri E-Kitabı

Proceedings E-Book

(UYTOB 2017)

Uludağ Üniversitesi
I. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilgi Şöleni
17-19 Mayıs 2017, Bursa
Bildiri E-Kitabı
Uludağ Üniversitesi Yayınları, 2018
ISBN: .....

1. Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretimi Bilgi Şöleni (UYTOB-2017) Düzenleme Kurulu

Onur Kurulu

Prof. Dr. Yusuf ULCAY, Uludağ Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Muammer DEMİREL, U. Ü. Eğitim Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Şeref ATEŞ, Yunus Emre Enstitüsü Başkanı

Düzenleme Kurulu

Düzenleme Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Kazım YOLDAŞ

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Prof. Dr. Muammer DEMİREL
Prof. Dr. Salih PAY
Prof. Dr. Şeref KARA
Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN
Prof. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA
Doç. Dr. Kelime ERDAL
Doç. Dr. Yunus ALYAZ
Doç. Dr. Esim GÜRSOY
Yrd. Doç. Dr. Minara ALİYEVA ÇINAR
Yrd. Doç. Dr. Erol OGUR
Yrd. Doç. Dr. İkram ÇINAR
Dr. Mustafa ULUOCAK
Dr. Şükrü BAŞTÜRK
Dr. Levent Ali ÇANAKLI
Öğr. Gör. Gültekin ERDAL
Arş. Gör. Hatice YURTSEVEN YILMAZ
Arş. Gör. Meltem Merve KONU
Arş. Gör. Ozan İPEK
Kerim Sarıgül

UYTOB 2017 BİLİM KURULU

Prof. Dr. Mehmet Ali AKINCI (Rouen Üniversitesi / FRANSA)
Prof. Dr. Hasan KAVRUK (İnönü Üniversitesi /TÜRKİYE)
Prof. Dr. Mustafa CEMİLOĞLU (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Lindita Xhanari (Tiran Üniversitesi / ARNAVUTLUK)
Prof. Dr. Akmatali Alimbekov (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi/ KIRGIZİSTAN)
Prof. Dr. Şeref KARA (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ahmet KIRKKILIÇ (Atatürk Üniversitesi /TÜRKİYE)
Prof. Dr. Şener DEMİREL (Fırat Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hüseyin GÜFTA (Mustafa Kemal Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Alev SINAR UĞURLU (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Carmen ANDREI (Galati Üniversitesi /ROMANYA)
Prof. Dr. Kerime ÜSTÜNOVA (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Emine KOLAÇ (Anadolu Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. İlhan ERDEM (İnönü Üniversitesi /TÜRKİYE)
Doç Dr. Enise Abibulla (Kırım Mühendislik ve Pedagoji Üniversitesi/ KIRIM)
Doç. Dr. Akif ARSLAN (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. Kelime ERDAL (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. Yunus ALYAZ (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. Nezaket HÜSEYNKIZI (Bakü Devlet Üniversitesi / AZERBAYCAN)
Doç. Dr. Mahir KALFA (Hacettepe Üniversitesi/ TÜRKİYE)
Doç. Dr. Nezir TEMUR (Gazi Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. Kamil İŞERİ (Dokuz Eylül Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. Galina MİSKİNİENE (Vilnius Üniversitesi / LİTVANYA)
Doç. Dr. Esim GÜRSOY (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. Süleyman EROĞLU (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. Iryna DRIGA (A. Krımskı Şarkiyat Araştırma Enstitüsü / UKRAYNA)
Yrd. Doç. Dr. Nigar İPEK EĞİLMEZ (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi /TÜRKİYE)
Yrd. Doç. Dr. Nilay Çağlayan Dilber (Ahi Evran Üniversitesi/ TÜRKİYE)
Yrd. Doç. Dr. Minara ALİYEVA ÇINAR (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Yrd. Doç. Dr. Erol OGUR (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)

İçindekiler

Yazar(lar)	Bildiri Başlığı	Sayfa
Yunus Alyaz, Rumeysa Coşkun, Hasan Hüseyin Şen	Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Almanca Öğretimi Ders Materyallerinde Doğa ve Çevre Sorunları	1
Ali Taştekin	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinin Dil Psikolojisi Açısından Temelleri	12
Ziyafet Gasımova	Mevlana Programının Türkçenin Öğretiminde Önemi (Bakü Slavyan Örneği)	23
Kazım Yoldaş, Yunus Alyaz, Şükrü Baştürk, Mustafa Uluocak	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Materyallerinde Din Konusu ve İslamofobiyle Mücadel	36
Yaşar Tokay, Nurdan Besli	Türkçenin Öğretimi Açısından Dîvânü Lugâti't-Türk'te Geçen Cümle Örnekleri	44
Seyfullah Öztürk, Yakup Poyraz	Eğiticilerin Eğitimi Açısından Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programlarının Değerlendirilmesi	55
Önder Çangal, Cansın Yılmaz	Seçmeli Dil Olarak Türkçe Öğrenen Bosna Hersekli Çocuklar İçin Hazırlanan "Haydi Türkçe Öğrenelim" Dil Öğretim Setine Yönelik Bir Değerlendirme	65
Neslihan Karakuş, Elif Turgut	Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı Standartlarına Göre Belirlenen Etkinliklerin Yabancılara Türkçe Öğretimi Dersi Kapsamında Uygulamalı Bir Değerlendirmesi	78
Murat Sami Türker, Ayten Genç	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Altyazılı Videolar Aracılığıyla Rastlantısal Yöntemle Sözcük Öğretimi	91
Murat Sami Türker	Akademik Yazma Öğretiminde Yazma Öncesi Etkinlikler İçin Teknoloji Kullanımı	99
Minara Aliyeva Çınar	Kazakistan'da Türkiye Türkçesi Öğretimi	111
Meltem Başaran, Arzu Süngü	Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Temel Düzey Konuşma Etkinliklerinin İncelenmesi	118
Mehmet Temizkan, Oğuzhan Karakuş	Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenler İçin Hazırlanan Okuma Kitaplarında Değer Aktarımı Referanslarının Yeri	129
Mehmet Fatih Dinçaslan	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Suriyeli Öğrencilere Etkinliklerle /y/ ve /n/ Yardımcı Seslerinin Öğretimi	141
Levent Ali Çanaklı	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Üzerine Bazı Düşünceler	168
Hatice Şahin	Geçmişten Günümüze Türkçe Öğretim Kitaplarında Birleşik Çekimli Fiillerin Ele Alınışı Üzerine	175
Gültekin Erdal, Kelime Erdal	Yabancı Dil Öğretiminde Görsel Objelerin Yeri ve Önemi	183
Filiz Orhan, Emine Doğan	Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Tr Dergisinin Toplumsal Değerlerin Aktarılması Açısından Araçsallaştırması	192
Esra Nur Tiryaki	Kavaid-i Lisân-ı Türkî Eserinin Dil Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi	206
Fatma Açık, Melike Erdem İpek	MÓwimy Po Turecku: Türkçe Konuşuyoruz	215
Erol Ogur	Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarının Kültürel Değerleri Yansıtma Yönünden İncelenmesi	228
Elvira Latifova	XVIII-XIX. Yüzyıllarında Rusya İmparatorluğu'nda Türkçenin Öğrenilmesi ve Tedrisi Tarihinden	237
Ebru Şenyiğit	Edebi Eserlerimizin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenenlere Göre Düzenlenmesi Üzerine Bir İnceleme	244
Ezgi İnal Tohumcu	Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Anadolu'daki Türk Halk Kültürünün Filmler Aracılığıyla Aktarılmasına Yönelik Bir İnceleme: Anadolu'nun Kayıp Şarkıları	253

Ebru Kuybu	Jean Deny'nin 'Türk Dil Bilgisi'nden Türkçe Öğretim Setlerine Bir Bakış: Karşılaştırma Dereceleri Örneği	259
Ayşe Çipan	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde İleri Düzey Öğrencilerin Akademik Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi İçin Örnek Çalışma	266
Arzu Süngü, Meltem Başaran	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İçin Temel Seviyede (a1) Sözlük Denemesi	277
Yasin Kılıç	abancı Öğrencilerin Türkçe Eğitimine İlişkin Tutum ve Görüşleri (Ağrı İbrahimÇeçen Üniversitesi Örneklemi)	292
Aydın Sürmeli	Türkiye'de Eğitim Gören Suriyeli Öğrencilerin Türkçe Öğrenimlerindeki İhtiyaç Analizi	304

Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Almanca Öğretimi Ders Materyallerinde Doğa ve Çevre Sorunları

Yunus ALYAZ[1]
Rumeysa COŞKUN[2]
Hasan Hüseyin ŞEN[3]

[1]Doç. Dr., Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, AlmanDili Eğitimi ABD, alyaz@uludag.edu.tr
[2]Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, rmysacskn@gmail.com
[3]Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, hasyin_61@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada yabancı dil olarak Almanca ve Türkçe öğretimi materyallerinde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları'na ne oranda yer verildiğini belirlemek amacıyla; 5 Türkçe öğretim seti (30 kitap ve 5 ses CD'si ve 2 film DVD'si) ve 5 Almanca öğretim seti (24 kitap 5, ses CD'si ve 3 film DVD'si) incelenmiş, doğa ve çevre konularının ne tür materyallerle ele alındığı ve derste ne tür etkinliklerin öngörüldüğü belirlenmiş, elde edilen bulgular dil değişkenine göre nicel olarak karşılaştırılmış ve nitel verilerle desteklenmiştir. İncelenen Almanca ve Türkçe öğretim setlerinde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konularında materyal olarak; metinlere, görsellere, ses kayıtlarına ve filmlere yer verildiği belirlenmiştir. Ancak bu konularda Türkçe öğretim setlerinde, Almanca öğretim setlerine göre daha az materyal ve etkinliğin bulunduğu belirlenmiştir. Ayrıca her iki dilin öğretim setlerindeki 'Çevre Sorunları' konulu materyal ve etkinliklerin niteliği de çevre konusunun Tallories ve Bologna deklarasyonlarında öngörüldüğü gibi küresel ölçüde bir tehdit olduğu gerçeğini yeterince yansıtamadığı ve bu konuların herhangi bir konu gibi betimsel olarak ele alındığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil olarak Türkçe, yabancı dil olarak Almanca, doğa, çevre sorunları

Nature and Environmental Problems in Turkish and German Teaching Materials

ABSTRACT

The present study deals with the determination of the subjects 'Nature' and 'Environmental Problems' in teaching materials for German and Turkish as a foreign language; 5 Turkish teaching sets (30 course books, 5 audio CDs and 2 movie DVDs) and 5 German teaching sets (24 books, 5 audio CDs and 3 movie DVDs) were analyzed using quantitative and qualitative data. The quantitative findings were compared with the language variable and they were also supported with qualitative data. The findings of the study revealed that the examined German and Turkish teaching sets include 'Nature' and 'Environmental Problems' and offer them in texts, images, audio recordings and movies. However, it has been determined that there are fewer materials and activities in Turkish teaching sets than in German teaching sets. In addition, the 'Environmental Problems' in both language teaching sets has been offered in descriptive way, that is without considering the fact that environmental issues are a global threat as envisaged in the Tallories and Bologna Declarations.

Keywords: Turkish as a foreign language, German as foreign language, nature, environmental problems

I. GİRİŞ

Bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe ve Almanca öğretim materyallerinde doğa ve çevre sorunlarının ele alınışını irdelemek ve yabancı dil öğretimi alanında çevre sorunlarına yönelik farkındalık yaratmak amacıyla yapılmıştır. İnsanoğlu içinde yaşadığı doğanın bir parçasıdır; dolayısıyla varlığını doğayla etkileşim ve uyum içinde sürdürmüştür. Ancak özellikle 20. Yüzyılda yaygınlaşan endüstrileşme ve yoğun

betonlaşma biçimindeki şehirleşme olgularının doğal bir sonucu olarak insanla doğa arasındaki bağ gittikçe zayıflamış hatta tamamen yok olmuştur. İnsan-doğa etkileşiminden çıkan sonuçlar insanın, özellikle de kent insanının doğadan uzaklaşmasıyla, doğaya yabancılaşmasıyla sınırlı kalmamış; tüketim alışkanlıklarının da etkisiyle doğanın tahrip edilmesi boyutuna varan büyük sorunlara dönüşmüştür. İnsanoğlunun doğayla arasındaki orantısız etkileşimin neden olduğu çevre sorunları günümüzde artık bir sır olmaktan çıkmıştır. Beklenmedik iklim olaylarının rutin hale gelmesi, sel baskınları, kutup buzullarının normalden hızlı biçimde ve yenilenemeyecek bir hızda erimesi, ozon tabakasının delinmesi, asit yağmurları ve doğanın dengesinin insan eliyle ciddi oranda bozulduğunu gösteren daha birçok olay haberlerin gündelik, sıradan olayları haline gelmiştir. Çevre sorunları insanların ve tüm canlıların yaşam kalitesini bozmakla sınırlı kalmayıp artık insanoğlunun kendisi ve hatta gezegendeki tüm yaşam çeşitliliği için varoluşsal bir tehdit boyutuna ulaşmıştır. Uzmanlar, gezegenimizin daha önce beş kez kitlesel yok oluşa tanıklık ettiğini, altıncısının ise şu an gerçekleşmeye başladığını bildirmektedirler (McLendon, 2016; Payne & Holt, 2016). Aynı uzmanlar daha önceki beş yok oluş felaketinin göktaşı gibi öngörülemez ve engellenemez olduğunu, altıncısına ise insanoğlu eliyle gerçekleştiğini, yani engellenebilir olduğunu vurgulamaktadırlar.

Küresel ısınma, iklim değişimi vb. felaketlerin insanoğlunun ve beraberinde sayısız canlı türünün yok olmasına neden olabilecek altıncı yok oluş fikri artık sadece sınırlı sayıda uzmanın veya bilim insanının bildiği, öngördüğü bir olgu değildir. Çevre sorunlarının varoluşsal bir tehdit olduğu sıradan vatandaşlar, sanatçılar, yazarlar, politikacılar, iş dünyası, sivil toplum kurumları, dini otoriteler, eğitim otoriteleri dahil toplumun her kesimi tarafından bilinmektedir. Dunlap & Van Liere (1978) sürdürülebilir bir çevre korumasının ancak ve ancak geleneksel insan merkezli (anthropo-centric) çevre anlayışının terk edilerek çevre merkezli (eco-centric) bir çevre anlayışının benimsenmesi ve hayata geçirilmesiyle mümkün olacağını belirtmişlerdir. Çevre konusunun gezegenimizin geleceği açısından ne denli önemli olduğu BM çevre ve kalkınma raporunda da (Report of the World Commission on Environment and Development = WCED, 1987) vurgulanmıştır. 1972 yılında kurulan Birleşmiş Milletler Çevre Programının (The UnitedNations Environment Programme = UNEP) kuruluşundan bu yana periyodik olarak yayımladığı raporlarda çevre sorunlarının her geçen gün artmakta olduğu belirtilmiştir. UNEP 2015 ve 2016 yıllık raporlarında ise iklim değişimi gibi küresel riskler 'özel bölümler' olarak ele alınmıştır. Sürdürülebilir Bir Çevre İçin Üniversite Liderleri Topluluğu (The Association of University Leaders for a Sustainable Future = ULSF) 1990 yılında 10 maddelik Tallories Eylem Planı'nı hazırlayarak dünyadaki tüm üniversite rektörlerinin imzasına sunmuştur. 10 maddelik Tallories Eylem Planı (ULSF, 1990), çevre sorunlarının aciliyet arz ettiğini, herkes ve her kurum tarafından sürekli olarak ele alınması gerektiğini vurgulamakta ve bu konuda özellikle üniversitelere önemli misyonlar yüklemektedir. Tallories Eylem Planı'nın 1. Maddesi: 'Use every opportunity to raise public, government, industry, foundation, and university awareness by openly addressing the urgent need to move toward an environmentally sustainable future.' (ULSF, 1990: 1) şeklindedir ve sorunun aciliyetini vurgulamaktadır. Avrupa Üniversiteler Birliği de Tallories Eylem Planı'na benzer içerikte 'Sustainable Bologna' (2006) bildirisini yayımlamış ve ULSF'nin sadece tavsiye olarak sunduğu tedbirleri AB üyesi ülkelerin üniversitelerini ilgilendiren bir program olarak sunmuştur. Sürdürülebilir Bologna Bildirisi de tavsiye niteliğindedir. Bu tavsiyeler üniversitelerin de katılımı ve onayıyla gerçekleştirildiğinden çevre sorunlarını gerektiği biçimde ele alan içeriklerin hazırlanması için;

- Öğrenci, akademik ve idari personel dahil tüm üniversite personelinin çevre sorunları konusunda bilgilendirilmesini sağlayacak,
- Üniversite dışında yerel yönetimlerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla da çevre sorunlarının çözümüne yönelik projeler üretecek,
- Bir anlamda çevre konusunu toplumun her kesimine yayacak tedbirlerin alınmasında üniversitelere

2020 yılına dek süre tanınmıştır.

Paris İklim Zirvesine (United Nations 2015) katılan ülkelerin devlet başkanları veya temsilcileri, iklim değişiminin ciddiyetini ve aciliyetini kabul ederek sürdürülebilir bir kalkınma modeli için fosil yakıt kullanımının 2016 yılından itibaren aşamalı olarak azaltılmasına ve uygun bir gelecekte sıfıra indirgenmesine yönelik 29 maddelik bir anlaşma imzalamışlardır.

Çevre sorunlarının neden olabileceği kitlesel yok oluş riski sanat dünyası tarafından da ciddiye alınmış, bu doğrultuda kurgusal filmler ve roman türü eserler hazırlanmıştır. R. Emmerich (2004),'The Day after Tomorrow' (Yarından Sonra) filmini çevirerek çevre sorunlarının olası sonuçlarını somut biçimde gözler önüne sermiştir. D. Brown (2013) son romanı 'Inferno'da (Cehennem) tamamen; aşırı nüfus artışını, bunun neden olabileceği çevre sorunlarını ve bunun bir sonucu olan kitlesel yok oluş riskini ele alarak insanoğlunun dikkatini bu konuya çekmek istemiştir. R. Howard (2016), Brown'un (2013) 'Inferno' romanını aynı isimle filme dönüştürerek çevre sorunları konusunda farkındalık yaratma yoluna gitmiştir. Çevre sorunlarının boyutunu vurgulamaya yönelik belgesel filmler de hazırlanmıştır. Y. Arthus-Bertrand'ın (2009)'Home' (Yuva) ve eski ABD başkan yardımcısı A. Gore'un (2006) 'An Inconvenient Truth' (Uygunsuz Gerçek) belgesel filmleri de çevre sorunlarının neden olduğu iklim değişiminin insanoğlu ve tüm gezegen için ne denli büyük bir tehdit olduğu konusunda farkındalık yaratmaya adanmış filmlerdir. A. Maalouf (2011) dünyada yolunda gitmeyen şeyleri ele aldığı 'Disordered World' (Çivisi Çıkmış Dünya) eserinde çevre sorunlarının taşıdığı riskleri vurgulamış, hükümetlerin ve otoritelerin bu tehlikeye karşı ilgisiz olduğunu belirtmiştir. İş dünyasından kimi deneyimli insanlar da insan-çevre etkileşiminin artık olması gerektiği gibi olmadığı gerçeğinden hareketle endüstriyel alandaki etkinliklerini terk ederek ekolojik bir yaşama yönelmişlerdir (örn. D. Tompkins; Guardian, 2015).

Tallories ve Bologna deklarasyonlarının, yazarların, düşünürlerin, sanat dünyasının ve çevre aktivistlerinin çevreye ilişkin girişimlerinin özeti şudur: Doğa ve çevre konuları artık sadece çevre mühendisliği alanının, fen bilimcilerin veya sınırlı sayıda uzmanın ilgilenmesi gereken sıradan bir konu olmaktan çıkmış, insanoğlunu ve gezegenimizi topyekûn tehdit eden bir hale gelmiş ve artık herkesin konusu, herkesin sorunu olmuştur.

Avrupa Parlamentosu Modern Diller Bölümünce hazırlanan "Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi" (AOÖÇ) (Trim vd., 2001); yabancı dil öğrenimi ve öğretimini tüm süreç, aktör, materyal, teknik ve yöntemleriyle ele alarak tüm dünyaca kabul gören bir referans kaynağıdır. AOÖÇ, dil öğretim süreçlerinde dilin gerçek yaşamda gerçekleştiği bağlamlarda ele alınması gerektiğini önermektedir. Bu bağlamda (yabancı) dil öğretim süreçlerinde ele alınması gereken konular ve sosyal etkileşim alanları listesine 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konuları da dahil edilmiş; derste bu konularda metin, görsel, film vd. mater materyallerle de yer verilerek etkinlikler yapılmasını önermektedir (Trim vd., 2001). Özellikle 2000 yılından sonra geliştirilen yabancı dil öğretim materyallerinde CEF dikkate alınmış; kitap, dinleme ve film modüllerinde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konularına yer verilmiştir (bkz. Cowan vd., 2013; Funk vd. 2010; Yıldız & Karakurt 2015). UÜ Eğitim Fakültesi Türkçe ve Yabancı Diller Eğitimi Bölümü iş birliğinde, yabancı dil öğretim süreçlerinde AOÖÇ ilke ve önerilerinin ne oranda dikkate alındığını belirlemek üzere 2016 yılında bir proje başlatmıştır (Proje Kodu = HDP(E)-2016/10). Proje kapsamında mevcut Türkçe öğretim setleri derlenerek bu setlerin içeriğinde AOÖÇ'de tanımlanan dil yetileri, kültür öğeleri, materyaller, etkinlikler, yöntem ve tekniklerin dikkate alınıp alınmadığı veya ne şekilde ve ne oranda dikkate alındığı belirlenmeye çalışılmıştır. AOÖÇ'nin önerileri ve içinde yaşadığımız çevrede gerçekleşen bu gelişmeler dikkate alınarak başlatılan bu proje kapsamında, yabancı dil olarak Türkçe öğretim materyallerinde AOÖÇ'nin diğer önerilerinin yanı sıra 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konusuna ne şekilde yer verildiği de incelenerek Almanca öğretim setleriyle karşılaştırılmıştır.

Bu çalışmada öncelikle (yabancı) dil öğretim süreçlerinde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konusunun

tarihsel gelişimine yönelik alan yazın taramasına yer verilecek, Türkçe öğretim materyallerinden elde edilen bulgular ortaya konacak ve bu bulgular alanyazınla ve yabancı dil olarak Almanca öğretim materyalleriyle karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

II. DIL ÖĞRETİMİ SÜREÇLERİNDE 'DOĞA' VE 'ÇEVRE SORUNLARI'

Bu projeye hazırlık aşamasında yapılan alanyazın derlemesi sonucu yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik 175 makale ve 63'ü lisansüstü tez çalışması olmak üzere toplam 238 bilimsel çalışma belirlenmiştir. Bu çalışmaların çok büyük bir çoğunluğu (% 92; n = 214) geleneksel basılı materyallerle Türkçe öğretimi, yurt içinde ve dışında Türkçe öğretimi, öğrenci, öğretmen, materyal (örn. ders kitabı inceleme), dil yetilerinin geliştirilmesi gibi Türkçe öğretiminin kuram, uygulama ve kültür boyutuyla ilgilidir. Fakat yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine yapılan bu çalışmaların hiçbirinde anadil veya yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları'nın ele alınmadığı belirlenmiştir.

Bu çalışmada yabancı dil olarak Almanca öğretiminde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları'nın ne şekilde ele alındığına da bakılmıştır. Yapılan alanyazın taraması Almanca, İngilizce vb. yaygın dillerin öğretimi süreçlerinde de 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları'nın oldukça az çalışmada ele alındığı belirlenmiştir (Alyaz vd., 2017a; Alyaz vd. 2017b; Küchler, 2009). Yabancı dil öğretimi süreçlerinde çevre sorunlarına yeterince yer verilmediğine değinen Küchler (2009), sinema filmi 'The Day After Tomorrow' (Emmerich, 2004) ve 'An Inconvenient Truth' (Gore, 2006) belgesellerinin yabancı dil öğretiminde dil ve değerler eğitimi açısından potansiyellerine değinmiştir. Arıkan (2009) yabancı dil olarak İngilizce dersinde dilbilgisi konularının çevre eğitimiyle ilgili materyallerle ve çevre bağlamında sunulmasının öğrenci motivasyonuna olumlu katkı sağladığı sonucunu rapor etmiştir. Unterrichtspraxis dergisi 2013 yılında çevre ve Almanya konusunda bir özel sayı çıkarmaya karar vermiş, 46(2) sayısını 'Teaching green Germany' konusuna ayırarak araştırmacıları bu alanda çalışmalar yapmaya teşvik etmiştir. ABD'de yaygın olarak kullanılan Almanca ders kitaplarının doğa ve çevre konusuna yeterince yer vermediğini ve yabancı dil olarak Almanca derslerinde 'Doğa' ve 'Çevre' konusunun yeterince ele alınmadığını belirten Becker, De Maris & Moller-Tank (2013) yabancı dil olarak Almanca dersinde Almanya'nın çevre konusundaki çalışmalarını (güneş enerjisi, geri dönüşüm vb.) içeren etkinlikler önermişlerdir. Ticari Almanca dersinde Alman kültürü kapsamında sürdürülebilir gelişme ve çevre içerikli etkinlikler yapmanın gerekliliğini vurgulayan Gonglewski & Helm (2013) yabancı dil derslerinde 'Çevre' konusuna etkili biçimde yer vermenin diğer alanlarda çevre eğitimine yer verilmesi konusunda öncü ve örnek olacağını belirtmişlerdir. Yabancı dil olarak Almanca derslerinde Almanya'daki yenilenebilir enerji çalışmalarına ve atom enerjisinden uzaklaşma politikasına yer veren Berg (2013) bu etkinliklerin öğrencilerin çevre sorunlarının taşıdığı potansiyel riskler konusunda bilinçlenmelerine olumlu katkı sağladığını bildirmiştir. Hauschild, Poltavtchenko & Stoller (2012) yabancı dil öğretmenlerinin öğrencilerin çevreye karşı farkındalıklarını artırmaya yönelik büyük fırsatları olduğunu ve öğretmenlerin öğrencilerin dil yetilerinin geliştirilmesinin yanı sıra çevre bilincinin geliştirilmesine de katkı sağlamaları gerektiğini belirtmişlerdir. Hauschild vd. (2012) yabancı dil derslerinde çevre içerikli etkinliklerin ayrıca öğrencilerin eleştirel düşünme yetilerinin geliştirilmesine, öğrenme motivasyonunun artmasına ve öğrenen özerkliğine de olumlu katkı sağlayacağını vurgulamışlardır. Melin (2013) "Contemporary Germany: Food, Energy Politics" içerikli yeni bir Almanca ders planı hazırlamış ve iklim değişimi konusuna yönelik içerikler ve etkinlikler hazırlayarak öğretmenlerin kullanımına sunmuştur. Burada anılan tüm araştırmacılar, piyasadaki mevcut ders materyallerinin yabancı dil olarak Almanca dersinde 'Çevre Sorunları'nı ele almaya yeterli olmadığını belirtmiş ve kendileri çeşitli internet kaynaklarından yararlanarak ders materyali ve etkinlikler geliştirmişlerdir. Burada değinilen alanyazın, çevre konusunun yabancı dil öğretiminin bir

parçası olması gerektiği konusunda hemfikirdir ancak dil öğretim materyalleri birçok açıdan incelenmiş olsa da 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları'na yer verilmesi açısından ayrıntılı olarak incelenmediğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma alanyazındaki bu eksiklik dikkate alınarak hazırlanmıştır.

III. YÖNTEM

Materyal

Bu çalışmada güncel olarak piyasada bulunan ve çeşitli dil öğretim kurumlarında kullanılmakta olan 5 Türkçe ve 5 Almanca öğretim seti incelenmiştir. 5 Türkçe seti toplam 31 kitap, 5 Ses CD'si ve 2 film DVD'sinden oluşmaktadır. Almanca seti ise 24 kitap (ders ve alıştırma kitapları), 5 Ses CD'si ve 3 film DVD'sinden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Türkçe ve Almanca setlerinde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konusuna yer verilip verilmediğinin ve yer verilmişse ne şekilde yer verildiğinin belirlenmesi amacıyla metin, görsel, ses kaydı ve film materyalleri incelenerek bunların sayılarının işlendiği bir analiz tablosu oluşturulmuştur. 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları'nı konu alan materyallerin içeriğine de bakılarak aşağıdaki beş araştırma sorusu yanıtlanmaya çalışılacaktır:

Araştırma Sorusu 1: İncelenen ders kitaplarında 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konularına yer verilmiş midir?

Araştırma Sorusu 2: İncelenen ders kitaplarında 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konuları ne oranda ve sıklıkta temsil edilmektedir?

Araştırma Sorusu 3: İncelenen ders kitaplarında 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konularının ele alınışı Almanca öğretimine yönelik materyallerle karşılaştırıldığında nasıl bir sonuç ortaya çıkmaktadır?

Araştırma Sorusu 4: İncelenen ders kitaplarında doğa ve çevre konularını ele alan materyallerin içeriği insan merkezli (anthropo-centric) mi yoksa doğa merkezli (eco-centric) midir?

Araştırma Sorusu 5: İncelenen ders kitaplarında çevre sorunları rutin bir konu olarak mı yoksa çözümü aciliyet arz eden, küresel ölçekte varoluşsal bir tehdit olarak mı ele alınmıştır?

Yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarının ve çalışmanın veri toplama araçları vasıtasıyla incelenmesi sonucu elde edilen bulgularla bu beş araştırma sorusuna yanıt aranacaktır.

IV. BULGULAR

Araştırmanın birinci ve ikinci sorularını yanıtlamak amacıyla kullanılan yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerinde doğa ve çevre konularına ne sayıda/oranda yer verildiğine bakılmıştır. Analiz tablosundan elde edilen bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. İncelenen Türkçe öğretim setlerinde 'Doğa' ve 'Çevre' konularını temsil eden materyal türleri, sayıları ve oranları

	Doğa				Çevre Sorunları			
İncelenen Set	Text	Görsel	Dinleme	Film		Görsel	Dinleme	Film
Yediiklim Türkçe (9 kitap)	7	7	-	-	2	12	1	-

İstanbul (10 kitap)	3	3	-	-	5	13	-	-
Yabancı Dilim Türkçe (6 kitap)	1	1	-	-	2	2	-	-
Yabancılar İçin Türkçe (3 kitap)	1	6	1	-	2	7	-	-
Hitit 1 (3 kitap)	1	1	-	-	1	1	-	-
Toplam	13	18	1	-		35	1	-
Ortalama	2,6	3,6	0,2	-		7	0,2	-

Tablo 1'deki veriler doğa konusuna beş sette toplam 13 metinle (ortalama = 2,6), 18 görselle (ortalama = 3,6) ve bir dinleme materyaliyle (ortalama 0,2) çevre konunun ise 12 metinle (set başına ortalama = 2,4), 35 görselle (ortalama = 7) ve 1 dinleme materyaliyle (ortalama 0,2) yer verildiğini göstermektedir. Yediiklim seti doğa konusuna en çok metin (n = 7) ve görselle (n = 7) yer verirken bunu sırasıyla Yabancılar İçin Türkçe (n = 1; n = 6), İstanbul (n = 3; n = 3), Yabancı Dilim Türkçe (n = 1; n = 1) ve Hitit 1 (n = 1; n = 1) setleri izlemektedir. Doğa konusuna dinleme anlama materyallerinde sadece Yabancılar İçin Türkçe setinde (n = 1) yer verilmiştir. Çevre konusu ise en çok İstanbul setinde (n = 5; n = 13), sonrasında ise sırasıyla Yediiklim (n = 2; n =12), Yabancılar İçin Türkçe (n = 2; n = 7), Yabancı Dilim Türkçe (n = 2; n = 2) ve Hitit 1 (n = 1; n = 1) setlerinde ele alınmıştır. Çevre konusuna dinleme etkinliklerinde sadece Yediiklim (n = 1) ve Hitit 1 setlerinde (n = 1) yer verilmiştir.

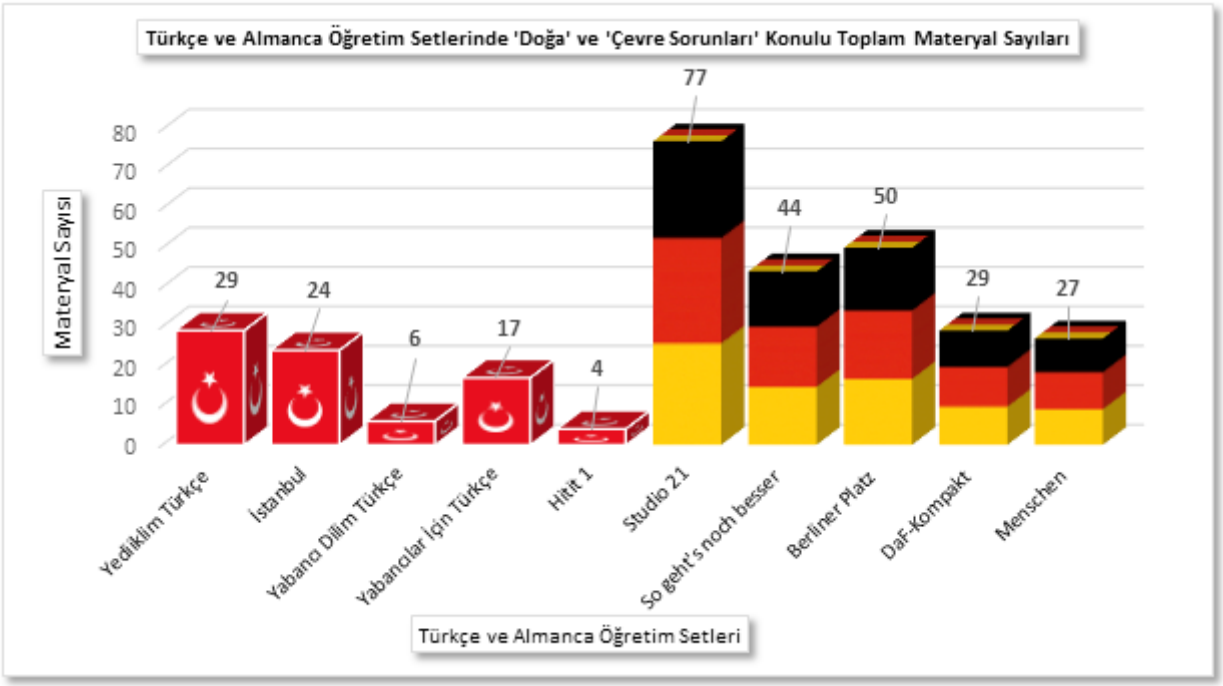
Yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerinin doğa ve çevre konulu içeriklerini karşılaştırmak amacıyla beş adet Almanca öğretim setinde de bu konuların ele alınışına bakılmıştır. Söz konusu Almanca öğretim setlerinin doğa ve çevre konularını materyallerine ilişkin bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. İncelenen Almanca öğretim setlerinde 'Doğa' ve 'Çevre' konularını temsil eden materyal türleri, sayıları ve oranları

	Doğa					Çevre Sorunları		
İncelenen Set	Text	Görsel	Dinleme	Film		Gör-sel	Dinleme	Film
Studio D/21 (8 Kitap)	21	23	10	5	6	12	5	2
So geht's noch besser (2 Kitap)	10	10	5	-	5	9	5	-
Berliner Platz (6 Kitap)	5	21	3	-	6	14	1	-
DaF-Kompakt (2 Kitap)	7	12	9	-	1	1	-	-
Menschen (6 Kitap)	8	14	5	-	-	-	-	1
Toplam	51	80	32	5	18	35	11	3
Ortalama	10,2	16	6,4	1	3,6	7	2,2	0,6

Tablo 2'de görüldüğü tüm Almanca setleri 'doğa' konusunu ele alan materyaller sunmaktadır. 'Doğa' konusuna en çok yer veren set Studio D/21 (n = 59), en az yer veren set ise So geht es besser'dir (n = 25). 'Çevre' konusu da yine en fazla materyalle Studio 21 setinde (n = 25) en az DaF-Kompakt setinde (n = 2) ele alınmış Menschen setinde ise hiç ele alınmamıştır. Tablo 2'deki veriler hemen hemen bütün Almanca setlerinde 'doğa' ve 'çevre' konusuna Türkçe setlerinden daha fazla materyalle ele alındığını ve bu konulara dinleme ve film materyallerinde de yer verildiğini göstermektedir.

Yabancı dil olarak Almanca ve Türkçe öğretimi setlerinde 'Doğa' ve 'Çevre' konusunu ele alan metin, görsel ve dinleme materyallerinin toplamları grafik olarak Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. İncelenen Türkçe ve Almanca öğretim setlerinde 'Doğa' ve 'Çevre' konularını temsil eden materyal türleri, sayıları ve oranları

Araştırmanın dördüncü ve beşinci sorularını yanıtlamak amacıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerinde doğa ve çevre konusunu ele alan metinlerin içeriklerine bakılmıştır. 'Doğa' ve 'çevre' konuları bazı setlerde ayrı başlıklar altında ele alınırken bazılarında her ikisi bir arada ele alınmıştır. Metinler teker teker incelenmiş, çoğunlukla içerikle aynı mesaj işlevine sahip görsellerle desteklenen, bir paragraftan bir buçuk sayfaya kadar farklı uzunluktaki kurmaca ve otantik nitelikteki bu metinlerde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konularının aşağıdaki başlıklar altında ele alındığı belirlenmiştir.

Doğa: Şehir ve köy yaşamı, dağlar, ormanlar, doğa sporları ve turizm.
Çevre: Çevre kirliliği, enerji (fosil, nükleer, güneş, rüzgâr, hidroelektrik vd.), ormanların korunması, hayvanların korunması, kuraklık, iklim değişimi, küresel ısınma, tarım, organik tarım.

'Doğa' ve 'Çevre' konuları hedef kitleye bu başlıklar altında bilgilendirme amacıyla ve çevre sorunlarının insan yaşamı ve diğer canlı türlerinin yaşam kalitesini olumsuz etkileyen etkenler olduğu şeklinde sunulmaktadır. On setin hiçbirinde çevre sorunlarının Tallories eylem planında ve Bologna deklarasyonunda belirtildiği gibi küresel ölçekte ve insanoğlunun geleceğini tehdit eden bir risk olarak ele alınmamıştır. Bu metinlerde çevreye karşı duyarlı olmanın, çevreyi korumanın insanın yaşam kalitesine olumlu etki edeceği şeklindeki anlayışa dayalı geleneksel çevre etkinliklerinin (sokağa/doğaya çöp atmama, enerji tasarrufu, geri dönüşüm, yerli malı kullanma, toplu taşıma araçlarını tercih etme vd.) önemi vurgulanmaktadır.

V. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmanın araştırma sorularının yanıtlanması amacıyla derlenen verilerin analizinden aşağıdaki 4 sonuç ortaya çıkmıştır:

Yabancı dil olarak Türkçe ve Almanca setlerinde 'doğa' ve 'çevre' konularına metin, resim, ses ve film

materyallerinde yer verilmiştir. Bu sonuç, araştırmanın birinci sorusunu yanıtlamakta ve yabancı dil olarak Türkçe ve Almanca öğretim setlerinin hazırlanışında Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesince (Trim vd., 2001) öngörülen, yabancı dil öğretim süreçlerinde ele alınacak konular listesinin dikkate alındığını göstermektedir.

Araştırmanın ikinci ve üçüncü sorularını yanıtlamak amacıyla yapılan incelemeler sonucunda yabancı dil olarak Türkçe ve Almanca setlerinde 'doğa' ve 'çevre' konusuna yönelik toplam 4 ile 77 arasında değişen sayıda metin, resim, ses ve film materyalleriyle yer verildiği sonucu elde edilmiştir. Elde edilen bu sayısal bulgular aynı zamanda 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konularına Almanca öğretim setlerinde (n = 27-77) Türkçe öğretim setlerinden (N = 4-29) daha fazla yer verildiği sonucunu göstermiştir.

Araştırmanın dördüncü sorusunu yanıtlamak amacıyla yapılan metin analizinde içeriklerin, "doğanın insan yararına korunması gerektiği" anlayışıyla hazırlandığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuç yabancı dil olarak Almanca ve Türkçe öğretim setlerinin 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konularını insan merkezli geleneksel sosyolojik kuramla ele aldığını göstermektedir. Bu sonuçlar çevre konusunda: "İnsan doğanın efendisi değil, bir üyesidir." şeklinde özetlenebilecek paradigma değişiminin yabancı dil olarak Türkçe ve Almanca materyallerinde hayata geçmediğini, çevre konusundaki hassasiyetin yaygın olarak geleneksel sosyoloji kuramını esas aldığını göstermektedir.

Bu çalışmanın beşinci sorusunu yanıtlamak amacıyla derlenmiş nitel verilerden elde edilen bulgular çevre sorunlarının söz konusu setlerde 'çevre' konusunun küresel ölçekte, insanoğlunun geleceğini tehdit eden ve acilen tedbirler alınması gereken bir problem olarak değil; daha çok, insanın yaşam kalitesini olumsuz etkileyen sıradan bir problem olarak ele alındığı sonucunu ortaya koymuştur.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda yukarıda yer verilen sonuçlardan çıkarılan genel sonuç: 'Çevre' konusunun Tallories (ULSF, 1990) ve Sustainable Bologna (2006) acil eylem planlarına, Brown (2013) ve Maalouf (2011) gibi yazar ve düşünürlerin, sanat dünyasından (Örn. The Day After Tomorrrow; Emmerich, 2004), Arthus-Bertrand (2009) gibi yönetmenlerin ve Gore (2006) gibi politikacıların belgesel filmlerinin, Kyoto Protokolünün (1998), Paris İklim Anlaşmasının (United Nations 2015), Tompkins gibi iş adamlarının (The Guardian, 2015), çevre sorununun aciliyetini net bir biçimde görünür kılma çabalarına, içinde yaşadığımız zamanda gerçekleşen ve hepimizin tanık olduğu iklim değişimi işaretlerine ve çevresel felaketlere rağmen; bu çabaların toplumun tüm kesimlerine ve bütün eğitim süreçlerine etki edecek derecede farkındalık yaratmadığıdır. Elde edilen bu sonuçlar Becker vd. (2013) Gonglewski & Helm (2013), Berg (2013) ve Hauschild vd. (2012) gibi araştırmacıların tespitleriyle ve çalışmalarında vardıkları sonuçlarla uyumludur. Çevre veya bir başka problem elbette yabancı dil olarak Türkçe veya Almanca öğretim sürecinin birincil görevi değildir; ancak söz konusu, insanoğlunun ve gelecek kuşakların güvenliği olduğu için 'çevre' artık herkesin konusudur, herkesin sorunudur ve acilen çözümler üretilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yabancı dil öğretimi dahil her alana görev düşmektedir ve Tallories eylem planı (1990) ve Sustainable Bologna Deklarasyonu (2006) tam da bunu istemektedir.

VI. ÖNERILER

Yabancı dil olarak Türkçe ve Almanca öğretim süreçlerinde 'Doğa' ve 'Çevre Sorunları' konularına çeşitli oranlarda yer verilmesi BM kalkınma raporunda (WCED, 1987), ULSF (1990), Sustainable Bologna (2006) Deklarasyonunun, "Çevre Sorunları artık herkesin konusu/sorunudur ve acil çözümler üretilmesi gereklidir." şeklinde özetlenebilecek tavsiyeleri doğrultusunda atılmış adımlar olarak değil; AOÖÇ'ce öngörülen konu kataloğunda yer alan herhangi bir konuya ders materyallerinde yer verilmesi" şeklinde aktarıldığı belirlenmiştir. Yabancı dil öğretim materyalinin en azından çevre sorunlarının potansiyel risklerini ve aciliyetini açık bir şekilde ifade edecek mesajlar vermesi ve öğretmenlerin derslerde bu konuya yönelik etkinlikler yapmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

Alyaz, Y., Işığıçok, E., & Gürsoy, E. (2017a). The Impact of the Environmental Documentary Movies on Pre-service German Teachers' Environmental Attitudes. *Journal of Education and Training Studies, 5*(1), 159-170. doi: 10.11114/jets.v5i1.1976.

Alyaz, Y., Öztürk, A. O., & Genç, Z. S. (2017b). *Contribution of an Environmental Documentary Movie on the Development of Pre-Service Teachers' Environmental Attitudes. Humanitas, 5*(9), 203-218. doi: 10.20304/humanitas.318516

Arıkan, A. (2009). Environmental peace education in foreign language learners' English grammar lessons. *Journal of Peace Education, 6*(1), 87-99. doi: 10.1080/17400200802655064

Arthus-Bertrand, Y. (2009). *Home*. [Movie]. Retrieved from www.youtube.com/watch?v=jqxENMKaeCU.

Becker, A., De Maris S., G., & Moller-Tank, B. (2013). Greening the German Classroom: Starting Points for a Cultural Lesson. *Die Unterrichtspraxis/Teaching German 46*(2), 149-162. doi: 10.1111/tger.10138

Berg, B., M. (2013). Perspectives on the German Energiewende: Culture and Ecology in German Instruction. *Die Unterrichtspraxis/Teaching German 46*(2), 215–229. doi: 10.1111/tger.10142

Brown, D. (2013). *Inferno*. New York: Anchor Books.

Cowan, A., Elliott, R., Prodromou, P., & Prodromou, L. (2013). *Flash on English*. Attica: ELI & Andrew Betsis ELT.

Dunlap, R., & Van Liere, K. (1978). The "new environmental paradigm": A proposed measuring instrument and preliminary results. J*ournal of Environmental Education, 9*, 10-19. doi: 10.1080/00958964.1978.10801875

Emmerich, R. (2004). *The Day After Tomorrow*. [Movie]. Retrieved from www.imdb.com/title/tt0319262.

Funk, H., Kuhn, C., & Demme, S. (2010). *Studio D. Lehrwerk für Deutsch als Fremdsprache*. Berlin: Cornelsen.

Gonglewski, M, & Helm, A. (2013). LaissezFair: A Case for Greening the Business German Curriculum. *Die Unterrichtspraxis/Teaching German 46*(2), p. 200-214. doi: 10.1111/tger.10141

Gore, A. (2006). *An Inconvenient Truth* (Movie). Directed by D. Guggenheim. Retrieved from www.algore.com/library/an-inconvenient-truth-dvd.

Hauschild, S., Poltavtchenko, E., & Stoller, F., L. (2012). Going Green: Merging Environmental Education and Language Instruction. *English Teaching Forum 50*(2), 2-13. Retrieved from http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ982843.pdf.

Howard, R. (2016). *Inferno*. [Movie]. Retrieved from www.imdb.com/title/tt3062096.

Küchler, U. (2009). Screening the Green, Greening the Screen. In. E. LeitzkeUngerer, E. (Ed.) *Film im Fremdsprachenunterricht – Literarische Stoffe, interkulturelle Ziele, mediale Wirkung* (pp. 359-378). Stuttgart: Ibidem.

Kyoto Protocol (1998). *Kyoto Protocol To The United Nations Framework Convention On Climate Change*. Retrieved from https://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf.

Maalouf, A. (2011). *Disordered World: Setting a New Course for the Twenty-first Century*. Trans. G. Miller. New York et al. Bloomsbury.

McLendon, R. (2016). *6 things to know about Earth's 6th mass extinction*. Retrieved from http://www.mnn.com/earth-matters/animals/blogs/6-things-to-know-about-earths-6th-mass-extinction.

Melin, C. (2013). Climate Change: A "Green" Approach to Teaching Contemporary Germany. *Die Unterrichtspraxis/Teaching German 46*(2), 185-199. doi: 10.1111/tger.10140

Payne, J., & Holt, S. (2016). *Mass Extinction: Life at the Brink.* [Interview] Retrieved from https://www.

youtube.com/watch?v=EKVUJoMhGJA.

Ryshina-Pankova, M. (2013). Understanding "Green Germany" through Images and Film: A Critical Literacy Approach. *Die Unterrichtspraxis/Teaching German 46*(2), 163-184. doi: 10.1111/tger.10139

Sustainable Bologna (2006). *Proposal for the Implementation of the Education for Sustainable Development in the frame of the Bologna-Process* Retrieved from www.aic.lv/bolona/Bologna/contrib/Statem_oth/Copernicus-Campus.pdf.

The Guardian (2015). *Doug Tompkins: life and death of the ecological visionary behind North Face*. Retrieved from https://www.theguardian.com/us-news/2015/dec/13/douglas-tompkins-co-founder-north-face-chile-conservation.

Trim, J., North, B., Coste, D., & Sheils, J. (2001). *Common European framework of reference for languages: learning, teaching, assessment*. Retrieved from https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN. pdf.

UNEP (2015). *United Nations Environment Programme Annual Report 2015.* Retrieved from www.unep.org/annualreport/2015/en/index.html.

UNEP (2016) *United Nations Environment Programme Annual Report 2016*. Retrieved from www.unep.org/annualreport/2016/index.php?page=0&lang=en.

United Nations (2015). *Paris Agreement*. Retrieved from unfccc.int/paris_agreement/items/9485.php.

United Nations General Assembly (2005). *The UN Decade of Education for Sustainable Development (DESD 2005-2014). The First Two Years.* Retrievd from http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001540/154093e.pdf.

University Leaders for a sustainable Future (ULSF) (1990). *The Tallories Declaration. 10 Point Action Plan*. Retrieved from http://www.ulsf.org/pdf/TD.pdf.

WCED (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future.* http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm.

Yıldız, E., & Karakurt, A. (2015). *English Student's Book*. Ankara: Palme.